

บทที่ 1

1.1 บทนำ เป็นที่ยอมรับกันว่า การท่องเที่ยวสามารถทำรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างสูง จากตัวเลขสถิติ ปี พ.ศ. 2518 การท่องเที่ยวสามารถทำรายได้ให้กับประเทศถึง 4,500 ล้านบาท ถึงแม้ว่ารายได้ประชาชาติส่วนใหญ่ยังคงได้มาจากการส่งออกผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการเกษตรออกจำหน่ายนอกประเทศ เช่นเดียวกับประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย การที่ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง ก็แสดงว่าต่างประเทศให้ความสนใจที่จะมาเที่ยวในประเทศไทย อันเนื่องมาจากประเทศไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย ทั้งที่เป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม ดังนั้นรัฐบาลจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประเทศควบคู่ไปกับการพัฒนาทางเกษตรกรรม ซึ่งการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวควรจะเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับการพัฒนาทางเกษตรกรรม เพื่อช่วยยกฐานะการยังชีพของเกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศให้ดีขึ้น

อย่างไรก็ตามในประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างเช่นในประเทศไทย การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นวิธีหนึ่งในการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสามารถทำได้ง่าย โดยไม่ต้องมีการลงทุนเพิ่มมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ภาคกลาง เขตพื้นที่โครงการ มีศักยภาพในการท่องเที่ยวสูง แต่การใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า เพราะไม่ได้มีการให้ความสนใจและให้ความสำคัญต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวจากภาครัฐบาล จึงทำให้ภาคเอกชนสามารถคุมไว้ได้ในมือแต่ผู้เดียว

ปัญหา ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ของจังหวัดในเขตพื้นที่โครงการสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเด็นคือ

1. ปัญหาที่สืบเนื่องจากเมือง อันได้แก่ปัญหาที่เกิดจากการใช้ที่ดิน เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถานและศาสนสถาน จะอยู่ในเขตเทศบาลเมือง ซึ่งเขตการใช้ที่ดินในลักษณะของพาณิชย์กรรม และพักอาศัยจะมีส่วนในการบุกรุกเขตพื้นที่โบราณสถาน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเพิ่มของประชากรทำให้เมืองขยายตัว ความต้องการการใช้ที่ดินเพื่อประกอบกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ก็เพิ่มขึ้น นอกจากนั้นเขตการใช้ที่ดินประเภทสถาบันราชการ ยังมีส่วนใน

การทำลายภูมิทัศน์ของ โบราณสถานอีกด้วย เช่น การสร้างอาคารสมัยใหม่ประชิดกับ โบราณสถาน เป็นต้น (คงจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป) ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้ที่ดินอีกประการหนึ่งก็คือ ที่ดินของราชพัสดุที่เปิดให้เอกชนเช่าเพื่อเก็บผลประโยชน์ ตามสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ที่ดินส่วนใหญ่เกือบ 90 % เป็นที่ของราชพัสดุ ซึ่งเมื่อเอกชนได้รับสิทธิในการเช่าแล้ว ก็ประกอบกิจกรรมตามอำเภอใจ อันก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่นปัญหาภูมิทัศน์ เป็นต้น

ในด้านความพร้อมในการให้บริการของเมือง ในเขตเทศบาลเมืองเขตพื้นที่โครงการ เพราะนักท่องเที่ยวจะต้องเข้ามาใช้บริการของเมือง ซึ่งคาดว่าในอัตราการเพิ่มเหล่านี้ย่อมมีประสิทธิภาพในอัตราปกติเมื่อจำนวนเพิ่มขึ้นก็จะเพียงพอที่จะบริการแก่นักท่องเที่ยวได้ เพราะถ้าเปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยวกับจำนวนประชากรแล้ว จำนวนนักท่องเที่ยวก็จะคิดเป็นอัตราส่วนที่น้อยมาก

2. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว สืบเนื่องมาจากภาครัฐบาลไม่มีบทบาทในการควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทบาทนี้จึงไปตกอยู่กับภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทนำเที่ยวซึ่ง เป็นผู้กำหนดลักษณะของการท่องเที่ยวในภูมิภาคต่าง ๆ โดยมุ่งหวังผลประโยชน์เป็นสำคัญ ลักษณะการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่โครงการก็เช่นเดียวกัน ส่วนใหญ่เป็นลักษณะของการท่องเที่ยวแบบไปเช้า-เย็นกลับ (One Day Trip) โดยอาศัยแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในเขตพื้นที่โครงการเป็นวัตถุประสงค์ที่ไม่ต้องลงทุน ผลกำไรที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวก็มีได้ตกกับประชากรในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ผลประโยชน์ส่วนใหญ่จะอยู่ในมือของนักลงทุนในกรุงเทพมหานคร อันจะส่งผลให้เกิดความแตกต่างทางเศรษฐกิจ-สังคม ระหว่างเมืองหลวงและท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

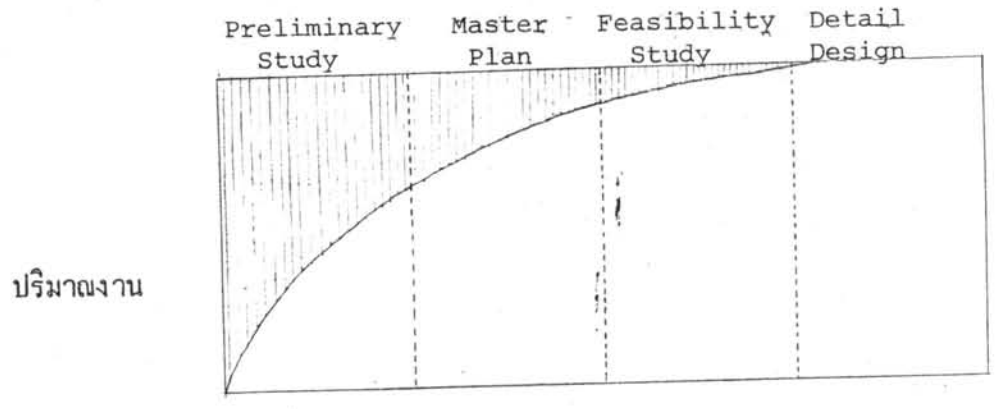
จากปัญหาค้างกล่าวจึงทำให้ต้องมีการศึกษาเพื่อวางแผน แต่ยังคงขาดการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวางแผน งานศึกษานี้จึงได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดอยู่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนในที่สุด

1.2 วิธีการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการศึกษา

- เก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานส่วนกลาง (ราชการ เอกชน รัฐวิสาหกิจ)
- เก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือที่มีผู้ค้นคว้าวิจัยไว้ก่อนแล้ว
- เก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานส่วนภูมิภาคในพื้นที่นั้น ๆ
- ข้อมูลจากการสำรวจ

ขอบเขตของการศึกษา

ตารางที่ 1.1 แสดงปริมาณงานขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาส่วนใหญ่จะเน้นหนักในช่วงการศึกษาเบื้องต้น เพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวกับพื้นที่โครงการมาทำการวิเคราะห์ และสรุปผล เพื่อหาแนวทางในการกำหนดนโยบายวางแผนพัฒนา โดยจะมีการวิเคราะห์ไปถึงขั้นผังแม่บท (Master Plan) เช่นในเรื่องของแนวทางการกำหนดนโยบายในการยึดวันพักเฉลี่ยในเขตพื้นที่โครงการของนักท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้น ในขั้นการศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ได้แก่การศึกษาเรื่องความเป็นไปได้ในการจัดเส้นทางท่องเที่ยว ส่วนรายละเอียดในเรื่องการออกแบบ (Detail Design) ได้แก่การศึกษาในเรื่องแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ของโบราณสถาน เป็นต้น

ในการศึกษาคั้งนี้ได้กำหนดลำดับความสำคัญของเมือง โดยพิจารณาความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีความสำคัญมากที่สุดในฐานะที่เคยเป็นราชธานีของประเทศ

ระยะเวลาของแผน ระยะของแผนเป็นสิ่งสำคัญมากในการกำหนดนโยบายในการวางแผนพัฒนาโดยให้สอดคล้องกับแนวโน้มของข้อมูลต่าง ๆ ในอนาคต การท่องเที่ยวจะต้องมีการกำหนดระยะเวลาเป็นแผนระยะยาว แต่แบ่งขั้นตอนปฏิบัติออกเป็น 2 ระยะ

1. ระยะแรก ตั้งแต่ปัจจุบันจนถึงปลายปี 2526 ในระยะนี้เป็นระยะของการจัดเตรียมและปูพื้นฐานสำหรับโครงการต่าง ๆ ทั้งในภาคเอกชน และภาครัฐบาล ที่เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว
2. ระยะที่สอง ตั้งแต่ปัจจุบันจนถึงปลายปี 2531 เป็นระยะที่ทบทวนแผนในระยะที่ 1 เพื่อปรับปรุงในระยะที่ 2 และระยะนี้เป็นระยะที่การจัดเตรียมและปูพื้นฐานในระยะที่ 1 ควรจะพร้อมที่จะสนับสนุนให้เกิดการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงจังหวัดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และสามารถพักค้างคืนเพิ่มขึ้นได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

จากปัญหาที่ได้อธิบายมาแล้ว จะเห็นได้ว่าไม่ควรปล่อยให้การท่องเที่ยวเป็นไปในลักษณะนี้ต่อไป เพราะโอกาสที่จะเกิดผลเสียขึ้นในอนาคตเป็นไปได้มาก อันจะทำให้ไม่สามารถแก้ไขได้ ดังนั้นจึงควรมีความจำเป็นอย่างรีบด่วนในอันที่จะจัดให้มีการศึกษาให้ทราบถึงสภาพ และปัญหาที่แท้จริง เพื่อที่จะนำไปสู่การวางแผน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่โครงการให้มีประสิทธิภาพขึ้น วัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้เพื่อ

1. ศึกษาสภาพที่เป็นอยู่อย่างแท้จริง ทั้งโดยตรงและทางอ้อม ที่มีผลต่อการท่องเที่ยวในปัจจุบันในเขตพื้นที่โครงการ
2. ศึกษาแนวโน้มของการท่องเที่ยวในอนาคต ทั้งจากจำนวนนักท่องเที่ยว จากโครงการภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การเติบโตของการลงทุน การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว ทั้งในระดับนานาชาติ และระดับท้องถิ่นว่าจะเป็นไปได้ในลักษณะใด
3. ศึกษาแนวโน้มของการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวจากโครงการของภาครัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา โดยการอนุรักษ์ให้เป็นอุทยานประวัติศาสตร์
4. ศึกษาความเป็นไปได้ในอันที่จะพิจารณาแหล่งท่องเที่ยวที่มีแนว หรือศักยภาพสูงในเขตพื้นที่โครงการ มาฟื้นฟูเพื่อรองรับความเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวในอนาคต
5. ศึกษาความเป็นไปได้ในอันที่จะให้รายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศและนักท่องเที่ยวชาวไทย มาตกในท้องถิ่นมากขึ้น โดยการเพิ่มจำนวนวันพักเฉลี่ยของการมาพัก (Average Length of Stay) ในเขตพื้นที่โครงการให้มากขึ้น และจากการฟื้นฟูผลผลิตทางเกษตรกรรม วัฒนธรรมประเพณี
6. ศึกษาปัจจัยจำเป็นที่จะต้องให้เกิดก่อน (Prerequisites) สำหรับที่จะให้นักท่องเที่ยวพักในเขตพื้นที่โครงการมากขึ้น อันได้แก่การศึกษาในข้อ 5 การเพิ่มสิ่งจำเป็น เช่น โครงสร้างพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยว เป็นต้น
7. จากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด จะนำไปสู่การวางแผนนโยบาย และแผนแม่บทเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในที่สุด